

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 44.

ZATERDAG 29 OCTOBER 1927.

Foto C. Steenbergh.

DE TUIN IN HOLLAND. GROOTE VIJVER OP HET LANDGOED „DE BREUL”
TE ZEIST.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

OP DE HELLING DER BARRANCA, DOOR HERMAN WHITAKER (15)	BLZ. 518
DE TUIN IN HOLLAND (GEÏLLUSTREERD), DOOR B. C. V. D. STEENHOVEN	BLZ. 517, 520—522
EEN NACHT IN MEXICO, DOOR E. TOEC	BLZ. 521
HET VLOOIEN-THEATER, DOOR M. P. DIAMANT—DE VRIES	BLZ. 523
IN EN OM DE VORSTENLANDEN (GEÏLLUSTREERD) DOOR JAN POORTENAAR	BLZ. 523—526
HET MUSEUMGEBOUW TE ZWOLLE (GEÏLL.), DOOR J. G.	BLZ. 526—527
VORSTINNEN VAN FERRARA. LUCREZIA BORGIA, (GEÏLL.) UIT HET POOLSCH DOOR C. CHLEDOWSKI (6)	BLZ. 527—528
NOG EENS „DEUVEKATER”	BLZ. 528

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Op de helling der Barranca

DOOR

15) HERMAN WHITAKER

OFSCHOON zij teleurgesteld keek, zwichtte zij, toen hij haar vertelde hoezeer Billy het voedsel nodig had; des te eerder, wellicht, doordat zij het vrouwelijk instinkt om heel alleen haar geluk te koesteren en zich er in te verheugen, in zich voelde opkomen. Het sprak zelfs uit haar woorden: „Die arme señor Thornton! Hij moet zich daar heel alleen wel eenzaam voelen en hij moet goed gevoed worden. Ik zal het niet erg vinden — voor een paar dagen. Je hebt mij zoo veel gegeven — om over te denken. Maar dan — kom je toch?”

Inwendig steunde hij bij de gedachte aan wat hun volgende ontmoeting zou brengen en als 't mogelijk was geweest, had hij liever hier en oogenblikkelijk alles eerlijk opgebiecht. Maar daar dat beslist onmogelijk was, liet hij haar wegrijden in heel den glans van haar ongestoord geluk, onbewust van de wonde die haar laatste teeder gefluisterde woorden hem hadden toegebracht. „Zeër zeker zal ik komen”, had hij geantwoord, en na te paard gestegen te zijn had hij haar nagekeken, terwijl zij wegreed tusschen het geboomte. Toen ze na hem een laatsten groet te hebben toegewuifd, verdween, verzonk voor hem de zon. Toch vergat hij zijn belofte niet.

„Tomas!” Hij riep den *mozo* terug en haalde het Spaansche spreekwoord aan: „De goden zijn den blinden genadig”.

Toen hij het vijf-peso-biljet in Seyd's hand zag, liet de *mozo* in een grijns van verstandhouding zijn witte tanden zien. „Si, señor”, antwoordde hij en een andere spreekwijze aanhalend voegde hij er aan toe: „en vliegen komen niet in een gesloten mond”. En na het biljet in zijn zak te hebben gestoken, galoppeerde hij zijn meesteres achterna en liet Seyd zijn eigen weg vervolgen.

En die weg, die hij gedurende eenige dagen aflegde, was lang niet aangenaam. Hetzij hij terugging naar het logement,

achter de muilezels reed als ze naar en van het station stapten, of met de voorraden de rivier heen en weer overtrok, telkens wisselden perioden van opstandigheid af met buien van het diepste zelfverwijt.

„Als je dadelijk de waarheid had gezegd, zou ze niet langer aan je gedacht hebben”.

Tot op het oogenblik, dat hij zijn paard de richting naar San Nicolas deed inslaan, was dit de basis zijner overpeinzingen; en als hij ineenkromp toen de gouden glans der hacienda voor hem opdoemde, was dit niet uit medelijden met zichzelf. Als hij er haar verdriet met uit kunnen afkopen, zou hij zijn eigen lijden hebben begroet met de vreugde van een flagellant. Doch hij wist maar al te goed, dat in het gezicht waarmee hij San Nicolas binnenreed was zoo somber en treurig, dat Don Luis er aanleiding in vond te vragen:

„Señor, bent u ziek? Vóór ze wegging, heeft Francesca ons verteld van het ongeluk. Men kan wel zien, dat u nog niet geheel hersteld zijt”.

„Voor zij — weg ging?”

Uit Seyd's vraag sprak zoowel verbazing en verlichting als bittere teleurstelling. Bij Don Luis' antwoord werd dit alles verzwoegen door wanhoop.

„Ja. Zij is naar Europa gegaan — voor een jaar”.

Door zijn verbazing en wanhoop heen, voelde Seyd hoe rechtvaardig de slag was, die hem werd toegebracht. Maar op dit oogenblik was zijn verdriet te groot om het lijdzaam te dragen. Hij herhaalde: „Weg gegaan — naar Europa?”

Don Luis knikte. „Onze bloedverwante, de Señora Rocha, de moeder van Sebastien, is al langen tijd lijdend en gaat nu naar Europa voor een speciale behandeling. Daar zij slechts onze eigen taal spreekt, kon zij niet alleen reizen en als een goed meisje heeft Francesca er in toegestemd haar te vergezellen.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Feitelijk kende Don Luis nog minder dan Seyd de ware reden voor het vertrek van zijn nicht. Zooals zoo vele hoogst belangrijke gebeurtenissen, was het gesproken uit uiterst eenvoudige oorzaken. Om deze goed te begrijpen moeten wij teruggaan tot den middag waarop Francesca bij haar aankomst te San Nicolas daar Sebastien vond wachten om haar op de hoogte te brengen van de ziekte zijner moeder.

Als eerste in de volgorde van oorzaak en gevolg staat Seyd's vijf-peso-biljet; dan komt Pancho, Sebastien's *mozo*; want het samentreffen van die twee leidde tot al het volgende. In gewone omstandigheden, d.w.z. als hij over al zijn geestvermogens beschikte, zou Tomas, Francesca's *mozo*, zich desnoods voor haar hebben laten kruisigen zonder een kik te geven; en had hij iemand anders dan Pancho verkozen om hem te helpen bij het omzetten van Seyd's bankbiljet in alcohol, dan zou dit gebeurd zijn zonder eenig nadeel, behalve voor zijn eigen denkvermogen. Maar toen Pancho onder het drinken begon uit te wijden over het voordeel dat een huwelijk van hun meester en meesteres in zijn toekame zou brengen, liet Tomas het bewustzijn van zijn geheime, meerdere kennis niet met rust. Het begon met sluwe knip-oogjes, toen volgden geheimzinnige toespelingen en ten slotte eindigde het met een volledig verslag van wat hij dien middag had gezien.

„Maar dat moet tusschen ons blijven, hombre”, waarschuwde hij Pancho plechtig hikkend ten slotte. „Bij het graf van je vader, laat nooit een woord hiervan je ontsnappen”.

Pancho bezwoer het; maar dat was zoo een geweldig nieuwtje, dat hij — nadat hij Tomas rustig onder de *cantina*-tafel had zien liggen — er onmiddellijk mee naar Sebastien's kamer snelde.

Hierin betoonde hij echter meer ijver dan doorzicht, want in plaats van den verwachten lof kreeg hij een klap op zijn mond die hem ter aarde strekte, juist in de goede houding om de ergste aframmeling te krijgen, die hij ooit in zijn leven had gehad. Eerst toen Sebastien's arm moe werd, kreeg hij verlot kermend weg te loopen naar zijn stroo-bed in den stal en den volgende morgen sidderden hij en Tomas voor hun leven toen Sebastien ze in den stal voor zich liet verschijnen.

„Luistert, honden!” Hij gaf ze een slag met de zweep. „Voor dien leugen moest ik jelui beiden de tong uit den mond laten rukken. Als ik jelui spaar, gebeurt dit omdat jelui tot nu toe trouwe dienaren zijt geweest. Maar onthoudt

wel!" — hij bezwoer het met een eed zoo heiligschennend dat beide mannen ineenkrompen in de verwachting, dat een bliksemschicht uit den hemel hem zou treffen — „onthoudt wel! als een van jelui beiden, dronken of nuchter, je ooit een woord hierover laat ontvallen, dan gebeurt het!"

Terwijl zij bevend achterbleven, liep hij weg naar de bovenpatio waar Francesca met Roberta aan haar knieën zat in de schaduw der groene gewelven van de *corredor*. Het gezoem der insecten en het gezang der vogels in den patio-tuin vormden een aangename begeleiding bij haar prettige gedachten, en zij keek verstoord op toen zij zijn sporen op de steenen hoorde rinkelen.

„Dus dat is het kind dat wij te zijner eere herdoopt hebben?"

Den vorigen avond waren zij vriendschappelijker dan ooit gescheiden, want gedreven door het medelijden, geboren uit haar eigen beantwoorde liefde, had zij hem zoo vriendelijk mogelijk behandeld. Diezelfde liefde had ook haar waarnemingsvermogen gescherpt. Uit zijn blik van bedwongen toorn begreep zij dat hij wist wat er gebeurd was, en terwijl zij opstond, verzamelde zij al haar moed voor den komenden strijd.

„Juist". Op zijn beurt begreep hij haar gevoelens. „Tusschen menschen, die elkaar begrijpen zijn woorden overbodig. Stuur het kind weg".

Toen hij sprak van „begrijpen", werden de lijnen die een nacht van gloeienden haat op zijn gezicht getrokken had, door een golf van toorn weggevaagd. Maar terwijl het kind wegstoppelde, wist hij zich te bedwingen. Hij begon: „Dank zij den goeden Tomas —" toen zij hem toornig in de rede viel:

„Dus hij was 't! Ik zal hem laten —"

„*Carambara!*" Hij haalde de schouders op. „Wat 'n drift! Maar houd je kalm — laat Tomas niet lijden voor de domheid van je gringo. Wat kon je anders verwachten van een peon, die plotseling rijk gemaakt wordt? Het is veeleer een wonder, dat hij zijn nieuwtje niet van de hoogste daken verkondigde. Wees overtuigd, dat hij er nooit een woord meer over zal fluisteren".

„Je hebt toch niet —" begon zij, bevreesd voor haar bediende.

„Nee. Pancho, aan wien hij het verteld heeft, heb ik met de zweep afgeranseld als de leugenaar waarvoor hij nu Tomas houdt en Tomas — siddert van angst voor zijn tong. Behalve tusschen ons, is de zaak dood en begraven. Toch heeft Tomas zijn dienst gedaan. Dank zij hem, behoeven wij er verder geen woorden aan te verspillen en kunnen wij tot een schikking komen".

„Een schikking?" stamelde zij na een oogenblik van stilte.

„Een schikking", herhaalde hij ernstig. „Dat wil zeggen, als jij je gringo het leven wilt redden. Stel eens dat onzen goeden oom zoo iets ter oore zou komen? Hoe goedig hij ook in den laatsten tijd tegen die gringo's is opgetreden, stel eens dat hij hiervan en van dien nacht in de hut zou hooren? Hoe lang denk je dat die vent dan nog in leven zou blijven?"

Haar oogen beantwoordden die vraag. Na een kort zwijgen, hijgde zij: „Jij — o! dat zal je toch niet doen!"

„Niet als je mij gehoorzaamt. Kijk eens Francesca" — hij sloeg nu een ernstigen, vertrouwelijken toon aan, die werkelijk innemend was. „Als ik niet geweten had, dat ik, door hem zelf te doden, jou buiten mijn bereik zou brengen, was de man al lang van den aardbodem verdwenen. Of hij dien nog langer zal betreden, hangt geheel van jou af. Als je met mijn moeder naar Europa wilt gaan —"

„Als — ik — wil — gaan?" Met horten en stooten bracht zij de hatelijke woorden over haar lippen.

„Blijft hij leven. Dan zal ik hem zelfs beschermen tot zijn geld op is".

„En — dan?"

„Er zal geen „dan" zijn. Ik ken die gringos. Dan verdwijnen ze, evenals hun goud verdwenen is".

Haar blos bewees dat zij dit niet toegaf. Maar daar zij volkomen begreep, dat het hier bitteren ernst was en dat Seyd's leven aan een zijden draadje hing, liet zij hem vervolgen: „Laten wij elkaar goed begrijpen. Ik zal je belofte verlangen, op het eerewoord van een Garcia, dat er geen briefwisseling tusschen jelui zal plaats hebben". Hij wendde zich om, maar wellicht gedreven door medelijden bij het zien van haar treurig gezicht, voegde hij er aan toe: „Je hebt geen haast. Denk er over na. Een uur, twee uren, als je wilt".

Hij kon haar gerust die concessie doen, want haar liefde

bevorderde zijn plannen. Niemand wist beter dan zij, dat een weigerend antwoord harerzijds Seyd zou maken tot een uitgestootene tegen wien ieders hand was opgeheven. Ontkomen was onmogelijk. Met dat feit voor oogen, stond haar slechts één weg open en hoewel ze daarna uren in haar slaapkamer heen en weer liep in vergeefsche pogingen om een uitweg te vinden, was zij tot een besluit gekomen nog vóór hij het einde van de *corredor* bereikt had.

„Ik zal gaan".

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

„Ik snap er werkelijk niets van. De laatste zending machinerieën heeft een maand lang in de vochtige hitte der Tehuantepec-tropen staan roesten, vóór wij ze konden terugvinden. Dat is nu al zoo vaak gebeurd, dat ik aan opzet begin te denken".

Seyd's klacht aan Peters, den stationschef, bijna een jaar later, gaf geheel de ellendige ervaring weer, die het bouwen van den nieuwen oven voortdurend had vertraagd. Begonnen voor het einde der overstroming, was het afleveren der zendingen steeds slechter gegaan naarmate de bouw vorderde, tot het Seyd toescheen dat zijn materialen met groote onpartijdigheid over duizend zijlijntjes waren verspreid. Terwijl twee dure Amerikaansche monteurs hun vrijen tijd doorbrachten met jagen en visschen, had hij het grootste gedeelte van zijn tijd moeten besteden aan het opsporen der zendingen en nu — met het regenseizoen vlak voor de deur — zou er nog een maand noodig zijn om het werk te voltooien.

„U hebt uw volle portie van tegenslagen gehad". Maar hoewel sympathie betuigend voor zijn lot, sprak Peters de waarschijnlijkheid van opzet tegen. „U kent die Mexikaansche spoorwegen niet. Onze concessie verplicht ons zes-en-vijftig procent Mexikaansche employé's te nemen en ik verzeker u, dat dat zooveel wil zeggen als zeshonderd procent ongeschiktheid. Neem bijvoorbeeld dien *mozo* van mij. Dien heb ik nu al zes jaar. Maar al wijs ik hem duizend maal de goede manier om iets te doen, ik behoef maar even mijn rug om te draaien, of hij doet 't op de een of andere stomme, verkeerde manier van zijn vinding. Waar ik me over verbaas, is niet dat uw zendingen verdwalen — maar dat ze ooit hier aankomen. Niettemin geef ik toe, dat u 't wel bar slecht getroffen hebt. Als ik u was zou ik den eerstvolgenden trein pakken — hij komt hier over een kwartier binnen — en den chef van den Goederendienst in Mexico-City eens opzoeken. Hij kan in vijf minuten meer voor u doen dan ik in twee dagen".

De raad was goed. Als steeds vlug zijn belang inziende, zei Seyd: „Geef me een biljet".

Doordat hij zoo alleen leefde, was de chef altijd erg spraakzaam en terwijl zij wachtten op den trein, deelde hij Seyd al het nieuws mee, dat hij wist: „A propos, gisteren is Don Luis naar de hoofdstad gereisd om te protesteeren tegen een dam, die een gringo maatschappij bezig is te bouwen over een dal vijftig mijl ten Noorden van San Nicolas. Hij komt vlak onder de Barranca de Tigres te liggen, een cañon die alle water opvangt ten Westen van den vulkaan. Er komen daar wolkbreuken voor en als er een losbarst — dan is de zondvloed daar nog kinderspel bij. Toen ik een paar jaar geleden in de cañon op jaguars joeg, zag ik sporen van het water honderd-vijftig voet hoog op den berg. Rotsblokken zoo groot als een kerk lagen als kiezelsteentjes in de bedding der rivier opeengestapeld en als die dam van beton gebouwd was in plaats van klei, dan nog zouden ze er doorheen gaan alsof 't koek was. Ik heb er een hekel aan mijn eigen landgenoten af te vallen, maar ik moet eerlijk bekennen, dat wij soms wel een beetje te veel den baas spelen. Als er een doorbraak komt in dien dam — zal het water alles wegvagen wat tusschen de Barranca-muren ligt. Maar och! dat kan de parasieten die om Diaz zwermen geen zier schelen. Als er voor hen flink wat afvalt, laten ze heel Guerrera onder water loopen en ik betwijfel of het protest van den generaal iets zal uitwerken".

(Wordt vervolgd.)

Verbetering.

In *Buiten* van 3 September j.l. deelde ik, blz. 426, te kolom mede — op gezag van Van der Aa's Woordenboek — dat de kerk te Zoelen nog een herinnering bezit aan de vroegere Heeren van Soelen, o.a. in het in 1842 geres-taureerde orgel. Mr. J. W. de Kanter te 's-Gravenhage, vroeger predikant te Zoelen, is zoo vriendelijk mede te deelen, dat dit orgel, toen hij aldaar stond, door het tegenwoordige vervangen is. J. D. H. VAN UDEN.

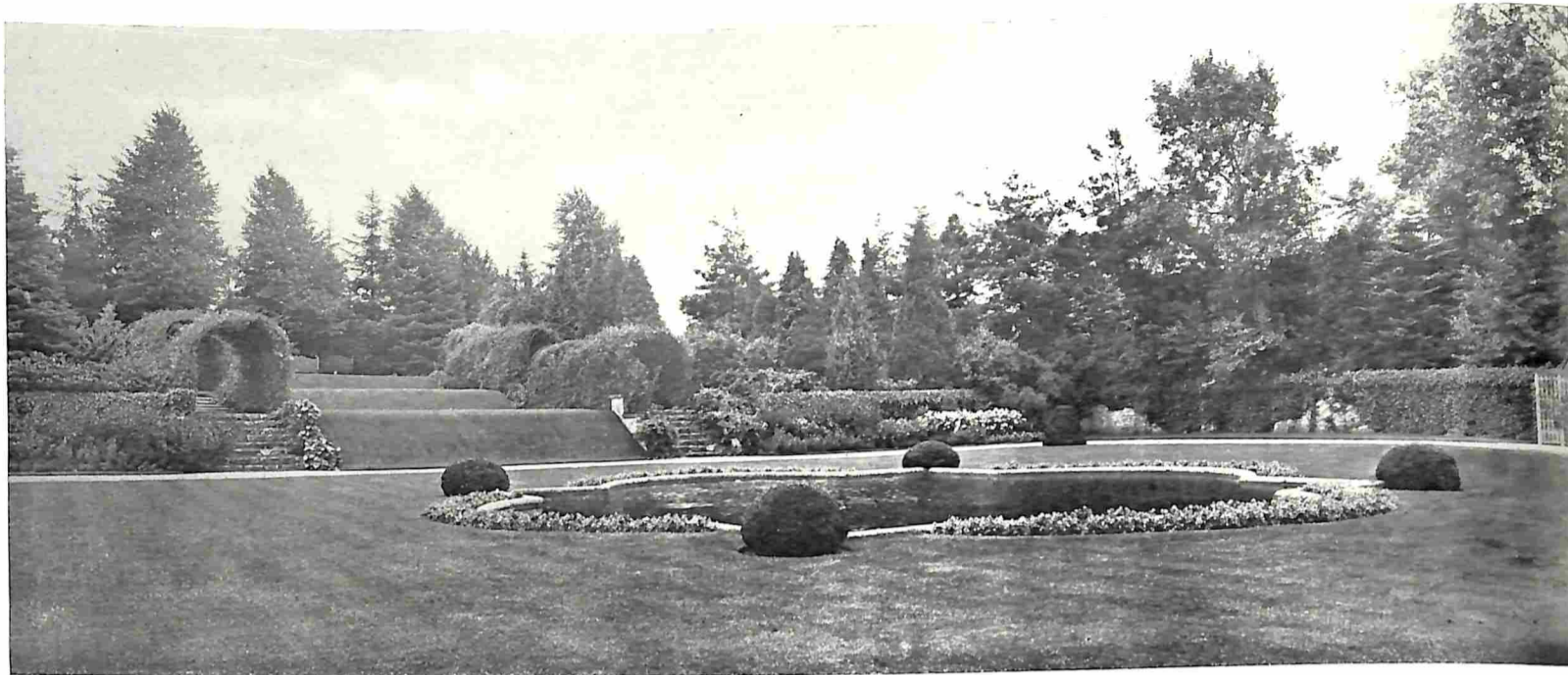

Foto C. Steenbergh.

'T VALKENBOSCH TE ZEIST. VERDIEPTE GAZONTUIN EN GROENE CASCADE.

DE TUIN IN HOLLAND.

BUITENPLAATS EN TE ZEIST.

DE tuin spreekt tot ons niet alleen door zijne directe gedaante, maar vooral ook moet hij spreken tot onze verbeelding, anders gaan de indrukken min of meer langs ons heen. Onbewust van het waarom, ondergaan wij zijn invloed, zooda's wij ons meegesleept voelen door eene kunstenaars te allen tijde den tuin hebben gebruikt, wanneer zij voor handeling of voorstelling eene idyllische entourage behoeften, is niet verwonderlijk, maar evenmin de wisselwerking op onze fantasie, die opgewekt wordt, wanneer wij ons in een romantisch getint tuin bevinden. Het is hetzelfde aanvoelen, ondergaan van de atmosfeer waaruit een dergelijke tuin geboren wordt, als bij kunst in het algemeen. ☞ Hoe ongevoelig mooie brokjes natuur bedorven worden, inplaats van ze gretig te benutten, ziet men als tegenstelling helaas veel meer. B.v. een villapark in aanbouw. Ligging: omvattend of liever uiteenrukkend een aantrekkelijk bosch vol afwisselende natuurtafereelen, bodembeweging en begroeiing. Een bestaande terp met in de natuur uitgegroeide berken, eiken of dennen wordt bij den tuin getrokken, letterlijk getrokken, door een soort kajuitstrap, inplaats van de treden hun weg naar boven te laten zoeken in aanpassing bij de geheele situatie. ☞ Het is een voorbeeld uit vele en juist omdat er zoovele zijn van het hopeloos vernoeien van plekjes, waar de natuur ons zoo ter wille was en vooral omdat de exploitatie van die pracht-terreinen, de villaparken, ter hand wordt genomen om bewoners te lokken en uit dankbaarheid dit schoons brokje voor brokje te vernielen, moest ieder weldenkend grondbezitter, architect of bouwgrondexploitant de goede gaven van de natuur eens leeren waardeeren, ontzien, op de juiste wijze exploiteeren. — ☞ Na deze kleine preek, die echter zeer noodig was, keeren wij terug naar onze tuinen, verplaatsen ons ditmaal naar Zeist. De herfst is er gekomen en zet nu met zijn palet vol tooverachtige kleuren het heerlijk schilderij op, de laatste opflikkering van den stervenden zomer. Het geeft weer te denken hoe de natuur ons in het plantenleven ieder jaar iets boeiends weet voor te zetten, des te guller naarmate wij er met de handen af blijven of haar spoor en aanwijzingen volgen. ☞ Dat een dergelijk landschap, wijsch en boeiend, in hooge mate de lust van het buitenleven heeft opgewekt, is te begrijpen. Hier houden zich de groote buitenplaatsen nog het langst staande, toch ook al bedreigd door eene meer winstgevendende exploitatie. ☞ De buitenplaats „de Breul” aan den Driebergschen weg heeft haar voorrang niet alleen te danken aan den eerbiedwaardigen ouderdom van de monumentale eiken en beuken, maar ook omdat in het geheele statige voorkomen het best bewaard is gebleven het type van de buitenplaats uit de vorige eeuw. ☞ Na het binnenkomen voert een machtige beukenlaan U in

wijden boog naar het landhuis, dat op een flauw glooienden heuvel is gelegen, die door eene waterpartij van de oprijlaan is gescheiden. Het heuvelvlak wordt gevormd door een wijd gazon, waarop boomen alleen in de groepen en bloembeden, licht, kleur en contrasten geven. In de mooie lijn van laan en waterpartij overheerscht hier, blijft gehandhaafd en culmineert wel in den achtergelegen grooten vijver. Hier is door het spiegelbeeld van de boschpartij, het Rhododendron-eiland, een mooi effect bereikt. De groepen waterlelies verleen hier kleur en perspectief over het ruime wateroppervlak, de zacht glooiende lichtgroene weide komt den bijna te plechtigen indruk weer verzachten. De rust door het evenwichtige in beplanting, zoowel als de bedachtzaam ontwikkelde lijnen van gazons, weiden, lanen, vijvers, zijn het kenmerk van deze en andere oude Zeister buitenplaatsen. ☞ Van geheel ander karakter is de betrekkelijk jonge buitenplaats „t Valkenbosch” in de Schaerweyderbosschen. Hier in Hoog-Zeist overheerschen dennen en sparren, de heerlijke geur komt U al tegemoet op de wandeling, men ademt er ruimer. ☞ Komende op het landgoed langs een boschpad, staat men plotseling voor een wijden verdiepten tuin, als voor een meer van smaragd, zoo sprookjesachtig, stil en ongerept, dat de overgang eenigszins visioenair aandoet. Ja, een zee van smaragdgroen is het eerste gevoelen, maar toch vol nuances, en alle verdere hulpmiddelen, bloemen, omplantingen, komen slechts dien eenen indruk versterken. De ontwerper heeft zijn aanleg opgevoerd tot eene apotheose van een heuvelplateau een gazon, golvend in drie machtige sprongen te laten afdalen. De zachte rondingen ervan zijn voelbaar, zelfs op grooten afstand, door de fijne schakeeringen en tegenstellingen van licht en schaduw. ☞ De rozenberceaux ter zijde van de donkere sparren en cypressen steunen dit indrukwekkend geheel, wij wachten — wachten nog, tot de elfen uit de rozencoulisen te voorschijn wachen om hare dansen te beginnen. Het gebeurt niet, de fontein schiet plotseling de lucht in en heft door haar vroolijk geklater de onbewegelijkheid, den tooverslaap van dit beeld op. Het was zeer juist gezien: een tuin moet tenslotte ook leven, vooral wanneer deze tot één tableau beperkt blijft. ☞ De afbeeldingen spreken overigens voldoende voor zich achterwege laten enkele retouches, welke in iederen tuin waarachtige ontroering. ☞ Moge de Voorzitter van de Maatschappij tot Bevordering van Tuinbouw en Plantkunde nog van dennen en sparren zich verenigd en gesloten hebben tot een plechtig beschermend dak om zijn elfentuin.

(Wordt vervolgd).

B. C. V. D. STEENHOVEN.

Foto C. Steenbergh.

'T VALKENBOSCH TE ZEIST. ALGEMEEN OVERZICHT VAN HET TERRAS AF.

EEN NACHT IN MEXICO.

WE zijn in een club in Mexico; schemerlicht hangt om lage rooktafeltjes, voorzien van geslepen glazen; als fijne nevelsluiers zweeft blauwe sigarettenrook . . . De tijdschriften liggen onopengeslagen, de aandacht is hedenavond gevestigd op den Oostenrijker, wiens smalle denkerskop wat vermoeid tegen het donkere leder van een fauteuil rust. Teruggekeerd van een reis in de omstreken van Tlaltecala, welke hem de laatste, nog ontbrekende gegevens voor zijn werk over oud-mexicaansche godsdienstige gebruiken had moeten verschaffen, had hij de vragen van de anderen slechts in algemeene bewoordingen beantwoord, omdat het onderwerp te uitgebreid was, om op een enkelen avond daarover in bijzonderheden te kunnen treden. — ☒ Er heerscht een oogenblik stilte. Door een half-open venster hoort men af en toe stappen van voorbijgangers; de stem van een venter sterft in de verte klagend weg. Een auto snort voorbij, de band springt met een knal. „Pang” echoot iemand lachend en doet de soda in zijn glas met whisky parelen. „A propos, is u die drie weken van de onvermijdelijke schietpartij verschoond gebleven? Geen last gehad van opgeblazen rails of andere mexicaansche liefhebberijen?” ☒ De geleerde denkt een oogenblik na: „Van de gewone buitenissigheden behoeft ik u niet te spreken, omdat in dit land abnormal normaal is. Maar een eenigszins eigenaardige nacht heb ik ten slotte toch wel beleefd”. ☒ Hij buigt zich voorover, strijkt de asch van zijn sigaar en kijkt, weer achterover leunende, in het versluisde licht van de lamp. „Voor de laatste weken had ik toch maar een gids genomen, die de zorg van de reis op zich moest nemen, opdat ik mij meer zou kunnen wijden aan mijn wetenschappelijk werk. Daar ik ook verzamelaar ben van mexicaansche oudheden, — quasi als sprekende illustraties van mijne beweringen — had ik dien man opgedragen, om, indien hij hoorde dat Indios iets van waarde te verkoopen hadden, dezen bij mij te laten komen. ☒ Enfin, op een zeker avond waren wij door de duisternis overvallen, iets, wat men in dit land vooral vermijden moet; maar de gids was bekend in de omgeving en noemde een

hotel in de kleine stad, waarvan de lichten voor ons opdoemden. Het stond ook in het reisboek vermeld; weliswaar ontbrak het gerust-stellende sterretje, maar dat zoekt men meestal ook tevergeefs bij de andere hotels in Mexico. Op zichzelf was er dus geen bezwaar tegen, dat wij daar onzen intrek namen. ☒ Waarschijnlijk door den verkeerden ingang binnen gekomen, liepen wij door een groot vertrek, waar Peons achter kommen met „pulque” zaten en als avondeten ingewanden van kalkoenen met de vingers uiteen scheurden, en een kleurling naast de bar-juffrouw op een mandoline zat te tokkelen. De geheele kamer hing zoo vol tabaksrook, dat het leek alsof men in een blauw-beslagen spiegel keek. ☒ De herbergier verscheen en trachtte de situatie daardoor te redden, dat hij ons allereerst naar den juisten ingang bracht en daarop weer halverwege dezelfde gangen met ons terugging. De kamer, welke hij mij aanwees, was een mexicaansche „vertaling” van een zoogenaamde Europeesche „luxe-room”. Een zoetachtige mufte lucht, veel pluche met stoffige franje, verschoten en karpetten, midden in het patroon afgesneden. ☒ José, de gids, was medegekomen, bekeek alles, keurde overdreven af en lachte dan tegen de Indio-vrouw, die met los haar en een uit den band gesprongen blouse een waschkom met water maar zonder kan bracht en daarop het bed open sloeg, waarvan het hoofdkussen een vage aanduiding van een halven boog vertoonde, alsof de laatste gast een aureool daarop achtergelaten had. De verlichting bestond uit een petroleumlamp. Ontelbare kleine insecten — ook van soorten wier namen men maar liever niet noemt — waren in den natten, vettigen rand van het reservoir verdronken. ☒ Ik zond José weg om te gaan eten en zelf maakte ik mij iets klaar uit mijn reis-provisie. Tevens liet ik mij eieren en vruchten brengen, die door hun schil beschermd zijn tegen de onvermijdelijke vuile inlandsche vingers. ☒ Juist was ik van plan, mij uit te kleeden — daar ik intusschen vrij moe was geworden — toen ik José hoorde kloppen. Daar was een venter, een Peon, met mooie dingen. Omdat wij den volgenden morgen heel vroeg weer verder wilden reizen, was het niet zeker, of ik dan den man nog te pakken kon krijgen. ☒ Intusschen vraag ik u, van nu af mij zachtkens te beoordeelen,

waarbij u als verzachtende omstandigheid gelieve te bedenken, dat ik mij altijd meer met de Mexicanen van een vroeger tijdperk heb bezig gehouden. Daarom liet ik den man in mijn kamer komen in plaats van met hem in de gang te onderhandelen, en ik drong er ook niet op aan, dat José erbij bleef, die, mijn roepen blijkbaar niet hoorende, buitengewoon vlug verdwenen was. ☞ De Peon stond voor mij in het licht van de walmende lamp, waarvan de schijn vrijwel zonder succes met de duisternis van de kamer streed. Hij had een gelaat van zulk eene ernstige, rustige schoonheid, dat het scheen de rouw van een volk om al wat het verloren heeft, weer te geven. ☞ In zijn hand hield hij een groote, platte mand, waarvan hij het doek nu wegsloeg. Mijn oogen zagen kleine oude zeldzaamheden; in het flikkerende licht van de gebrekkige lampepit leek het, alsof de smartvolle trekken van deze kleine mexicaansche godheden glimlachten. ☞ De man stond stil bij mij; slechts zijn oogen doorzochten glurend de kamer, toen ik onverwachts opkeek, om hem naar den prijs te vragen. Onmiddellijk was de rust op zijn gezicht weergekeerd en noemde hij een som, die mij wel wat hoog leek. Ik nam het geld uit mijn zak en legde het op de tafel. ☞ Toen zag ik, dat hij voorzichtig aan het deksel van een plat, rond doosje in zijn mand voelde, en in de meening, dat hij daar nog iets van bijzondere waarde in had, wees ik daarop. Hij antwoordde met een indiaansch woord, waarvan ik de beteekenis niet begreep. Toen ik hem vragend aankeek, zette

hij de mand op tafel en maakte de doos voorzichtig open, greep eensklaps toe en lichtte een dunne zwarte slang met lichte strepen bij den nek omhoog. Verschrikt deinsde ik terug, de man echter sprak levendig onverstanebare woorden, terwijl hij het dier als tusschen een tang in zijn vingers hield en het licht van de lamp in haar lidlooze oogen liet spelen.

Terwijl ik driftig, vol afkeer afweerde, werd zijn greep waarschijnlijk lossen, in elk geval, de slang ontsnapte hem, zigzagde als een schaduw over de tafel en liet zich in het donker naar beneden vallen. ☞ Op hetzelfde oogenblik had de Peon de lamp gegrepen en bukte hij zich. Nu ik niet meer onder den onmiddellijken indruk van het oogenblik ben, is het mij duidelijk, dat hij wel met de lamp hevig tegen den stoel bonsde, zoo dat zij brak, maar dat hij haar eerst uitdraaide, want ik zag zijn magere vingers een minimum van een seconde aan de schroef peuteren. Daarna eerst hoorde ik het glas springen en zijn uitroep: „Precaucion Caballero, muy precucioso!” ☞ Ik voelde, hoe mijn bloed stolde, en door mijn ontsteltenis verzuimde ik, met een sprong naar de deur te vliegen. Trouwens tusschen de deur en mij was de meest gevaarlijke plek, immers die waar de slang zich bevond. Ik stond onbewegelijk, haast ademloos. En weer hoorde ik de stem van den Peon, nu dicht bij mij: „Kijk's Heer, hier voel ik een kast. Zal ik u helpen, om daar boven op te klimmen? Hij is glad en de „onbeminde” is niet in staat u te volgen”. ☞ Terwijl hij dit zeide, drong hij mij zachtjes naar de kast, ik raakte ze aan, daarnaast de washtafel . . . ik moet ook bekenen, dat ik het uitschreeuwde, toen ik de vochtig glibberige zeep aanvatte . . . en vóór ik het goed wist, zat ik er reeds boven op. Ik riep tegen den Peon, de deur open te maken. Het scheen, dat hij mij niet begreep. Ik betastte al mijn zakken om lucifers te vinden, vergeefs; ik riep tegen hem, dat ze op tafel moesten liggen. Blijkbaar kon hij ze niet vinden. Ik schreeuwde om José, en van woede had ik tegen den muur op kunnen klauteren, wanneer ik dat niet reeds feitelijk halverwege gedaan had. Geen antwoord. Het hotel was als uitgestorven en leeg. ☞ Ik begon op den Peon te schelden in uitdruk-

kingen, die het volk gebruikt. Nu begreep hij mij wel, want hij zei met zijn zachte, droevige stem: „Ik vergeef u uwe krenkende woorden, Caballero, zoo als ook de Moeder Gods van Guadalupe mij vergeven moge”. ☞ Toen was het mij, als of ik op het gangetje buiten stappen hoorde en als of iemand aan de deur luisterde. — Opnieuw gilte ik: „José! José!” „Caballero”, vermaande de Peon, „u zult de „Nooit-Glimlachende” in de war brengen, als uw stem zoo hard spreekt”. ☞ Wederom zat ik stil. Achter mij, langs het behangselpapier, kraakte het. Mijn hoofd schoot zoo gauw naar achter, als werd het aan een koord getrokken. Het bloed begon in mijn ooren te suizen. De duisternis hing als een fluweelen gordijn om mij heen. Alleen halverwege het raam was een vage lichtglans van een straatlantaarn en een keer verbeeldde ik mij ook, daar doorheen een smalle lijn vluchtig te zien glijden. Een ontzettende afschuw voor dat gladde, vochtige, koude kruipen verlamde mij, maakte mij weerstandsloos, nam bezit van mij. Langzaam trok ik mijn beenen nog dichter naar mij toe. Mijne oogen boorden zich pijnlijk in het onzekere. ☞ Den Indiaan hoorde ik nu niet meer. Was hij weggegaan? Wel had hij mij een keer iets zachts, haast iets spottends toegeroepen, maar ik kon niet uitmaken, of hij de deur geopend had en weggegaan was om José te halen. Had hij de slang? Of had ik haar? Beter gezegd: Had zij mij? Wat te doen? Zou ik naar beneden klauteren, en dan daarbij misschien op het dier trappen en gebeten worden? Hoe zou ik

bovendien zonder licht den weg vinden in het donkere hotel, zoolang ik niet iemand vond, die de situatie ophelderde? En toch bemerkte ik plotseling, dat ik reeds voorzichtig begonnen was, om van mijn hoogte naar beneden te zakken . . . toen klonk een licht geritsel, als of een stuk papier tusschen muur en kast viel. In een wip zat ik er weer boven op. —

Langzamerhand verwarden mijn gedachten zich tot een dommel, waaruit ik telkens opschrok. ☞ Toen de ochtend-schemering de gordijnen lichter kleurde, klopte José aan, om mij voor een vroeg vertrek te wekken. Ik moet zeggen, dat ik hem met een gil binnen riep, waarin het heele nachtelijk avontuur lag opgesloten. Hij streek zich over zijn voorhoofd, toen hij het onbeslapen — tenminste door mij onbeslapen — bed zag en mijzelf als een afgodsbeeld op de hoogste kast. Deze handbeweging deed mij eenigszins twijfelachtig aan. Zonder iets te zeggen hielp hij mij naar beneden en pakte de door den nachtelijken bezoeker zeer merkbaar lichter geworden reistasch. Ook de kleine afgodsbeeldjes waren weer van de tafel verdwenen, nadat zij eerst voor zich hadden laten betalen.” . . . — ☞ De geleerde zweeg. Het gesprek werd weer levendig, riep andere herinneringen wakker en men kwam van 't een op 't ander. Maar een oude dokter, die met het oog op zijn kleinstedsch uiterlijk altijd eenigszins uit de hoogte door den verteller behandeld was, keek peinzend naar den rook van zijn sigaar en toen de Oostenrijker reeds van iets anders sprak, viel hij hem onverwachts in de rede, zijn brede hand op diens arm leggende: „Hoe zei u toch, dat die slang er uitvan?” — „Zwart met lichte strepen”. — „Bent u er zeker gers, trok een los blaadje van het afgekloven eindje en keek gerust de slang van den Peon in uw hand kunnen nemen. De kinderen daar op het land hebben er een goedkoop spelgoed aan. Men boort zonder complimenten een gaatje door het einde van den staart en trekt haar aan een draadje achter zich aan, zooals onze kinderen het doen met wollen beestjes. Zij vangt insecten en muizen in de huizen, en — zij laat zich

Foto C. Steenberg.

'T VALKENBOSCH. BLOEMBORDERS EN TUINTRAP NAAR HET BOSCH.

trappen en mishandelen, zonder zich ook maar in het minste te kunnen verdedigen". ☼ En met een fijn glimlachje leunde de oude heer weer achterover in zijn fauteuil. E. TOEC.

Uit het Duitsch.

HET VLOOIEN-THEATER.

GROOTE stad wat zijt gij arm aan romantiek. Arm zijt gij, grootstad-bewoners, die elkaar ongekend voorbijstaart in straten van troosteloze eenvormigheid. Ik ken bij u een straat waar een tram doorhenen suist tusschen twee heiningen van naargeestig rasterwerk. Als een booze slang doorvliegt de getemde tram de geheele lengte dier eindeloze straat. Ge hebt medelijden met ons, „country-cousins”, ge vindt ons knullig en onbeholpen. En wij hebben zoo veel dat gij missen moet — wij in onze oude stadjes en dorpen. Romantiek . . . Bij u vergeleken zijn wij als een groote familie . . . ☼ 't Is kermis op ons marktje. Trouw hart van ons stadje, het marktje, dat onze levens gadeslaat. Onze kinderen ziet het naar school gaan, onze inkoopers ziet het, onzen trouwstoet en het uitluiden van onze levens . . . Kermis, echt kermis! Niet een „fancy-fair” bij een tentoonstelling of een schamel namaaksel voor een weldadig doel!

Kermis met een schouwburgtent, de man-met-de-bekken ervoor: gaat dat zien, „gaat dat zien”, met gezwaai en gedraai van mallemolens en luchtschommels. Een kermis waar de heele stad naar ruikt! ☼ Kent u de juffrouw met den klassieken boezem en den hoed met veeren in 't loketje van den stoomdraaimolen? Het meisje met de glazige staarogen in de schiettent? Het tentje, waar je je bloed, je longen en je lever kunt laten onderzoeken? Het is

alles schijn, schamel en vuil, stralend in den avond en goor-verlept in de morgenzon. Het is innig-romantisch. ☼ Dit jaar is er iets op de kermis wat er nog nooit is geweest, ets zeldzaam-aantrekkelijks: een vlooientheater. De naam alleen al doet mij denken aan den tijd toen ik de kleindochter was van een man met grijze bakkebaarden, die eindeloos veel pruimen in zijn zak had en die met komische gebaren verhaalde van het vlooientheater. . . . ☼ Wij waren het direct eens: wij bewaarden ons laatste kwartje voor dit huiver-geheimzinnige . . . ☼ We gingen in 't begin van onze kermisweek — we genoten eerst dagen van het voorbijlopen, het tersluiks kijken, het aanstaren en het luisteren naar den man met den gramfoon-hoorn op het vale bordesje. Elken dag namen we iets in stijgend genieten: een oliebol, een pakje noga — een kans aan de schiettent — een rit in het auto-drome — een bordje bolle poffers — en toen kwam het opperste beleven: het vlooientheater! ☼ We gaan 's avonds. Dan is alles veel heviger en griezeliger dan overdag. In den regen gaan we, knus bijeengekropen onder een oude paraplu. Mijn kinderen betwisten elkaar de eer er het vaakst voor gestaan te hebben en reciteeren de namen der vlooiën. Alles glimt, de lichten en kralen der kramen, de paling en de flesschen zuur. ☼ O, de paling, de paling! Er zijn twee kraampjes, waar we onze liefde aan verpand hebben, kleine hokjes met stralend-stille olielampen. In 't eene een grijs boezeroen-mannetje met rustig beweeg, in 't andere een wijfje met een stijf cornet. Ik hoop zóó, dat ze geen concurrenten zijn, maar een lief echtpaar, een grijs mannetje en een wijfje.

Uit Kampen, vind ik, moeten ze komen, het plechtig palingpaartje . . . ☼ We staan met ons drieën voor 't vlooiën theater. „Een kwèrtje, dème”, zegt de gramfoonhoorn „Drie kwartjes, man”, zeg ik in mijn hevige blijdschap van 't eindelijk bereiken: onze gróóte uitgave! Ik ril van 't vet-tig gordijn, laat mijn zoon voorgaan . . . ☼ O, wat een goddelijk interieurtje!, wat een belichting van al die aandachtige gezichten . . . ☼ Met zijn rug tegen 't viezig frontgordijn troont de vlooiëndresseur voor een groote tafel bedekt met een griezelig groen wollen kleed. Midden op die tafel op een groot rond vloei-blad exerceeren de artisten onder een fel lampelicht. Maar dat zie ik eerst niet, ik zie de belichting van de belichaamde aandacht, ach! ontroerend als de Avondschool van Dou! ☼ Tegenover den dresseur zijn drie zitplaatsen, „stallesplaatsen”. In onze kleinstedsche verbroedering begripen we dat we om beurten plaats mogen nemen op deze eerezetels . . . Maar daaromheen, daarachter, die groep van gapende aandachtigheid, domme boerentronies en heeren met hoedjes, stom starend . . . ☼ Nu eerst zie ik het kriebelbeweeg op het vlooienvloei-blad. „De dènsersessen, dèmes en heeren”. ☼ Kleine heuveltjes geel en rood papier scharrelen rond. — „Zijn dat vlooiën, meneer?” vraagt mijn dochter van twaalf, beleefd. — „Engespennen ès een pèrd, dème”, zegt de vlooiënvent. —

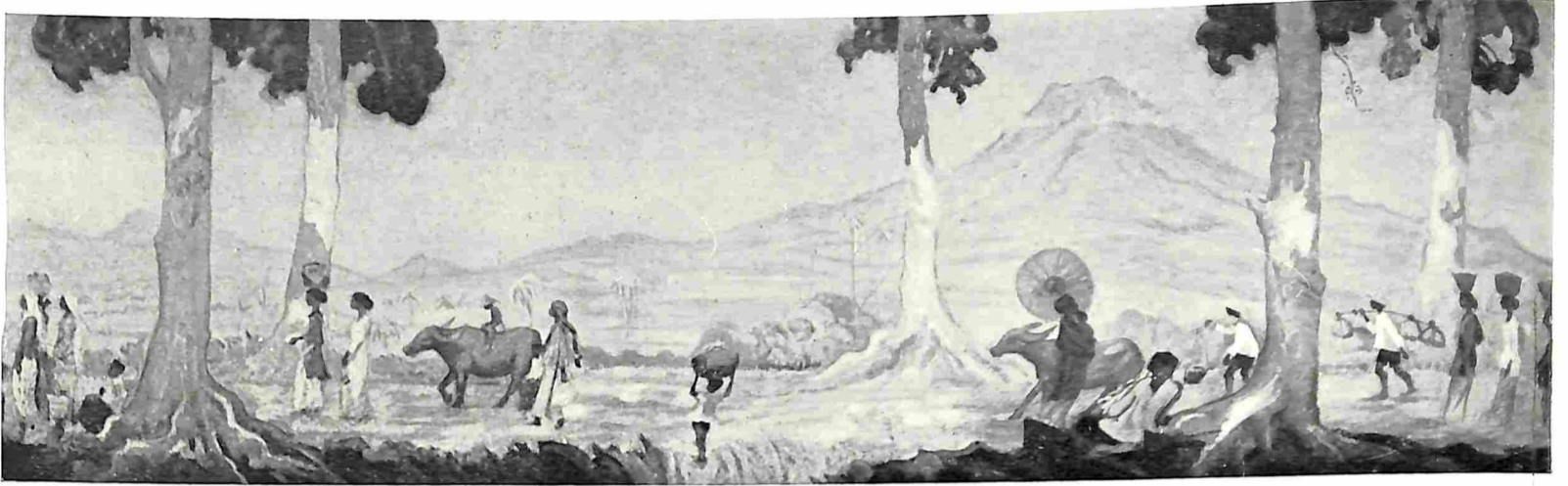
„Ik zie hun gezicht niet, meneer”, waag ik, „ik zie alleen papiertjes”. ☼ De vlooiënvent keert een der heuveltjes om: om 't lijf der gemartelde vloozit een draadje, waaraan een ijzerdraadje, dat het bolle papierheuveltje schraagt. Het mysterie is geopenbaard, het is geen mysterie meer. ☼ „Vooruit, Toetie”, commandeert de vlooiënvent, en docerend tot onze openmond-sche domheid: „een vlooi is trèg van èrd. Deze is

CHINEES, GEKNIELD VOOR HET ALTAAR VAN EEN TEMPEL TE BANDOENG.

van een kèpitein uit Èmersfoort”. De rustieken grinneken een beetje. De grap is „ingeslagen”. ☼ „Willen de dèmes en heeren ook het voederen zien?” — „U neemt ze 's avonds zeker mee naar bed in uw deken”, informeer ik eerbiedig. — „Nee dème”, word ik terechtgewezen, „ze slèpen in de wètte”, en meteen stroopt de griezeligen zijn mouw op en zet de danseres op zijn arm — vol vlooiënbeten, „alleen mèr mijn bloed”. Bijna vliedt de romantiek . . . ☼ Daar komen de wagentjes . . . centimeter-kleine koperen wagentjes, aan een koperdraadje bevestigd, daaraan een tweede draadje, waaraan het gedierte is vastgesnoerd. „Èngespènne ès een pèrd” . . . wagentjes met een „pèrd”, met twee, met drie . . . „Ben Hur, dèmes” . . . „De jongleur, dèmes!” Een vlooi krijgt op zijn pootjes een wittig propje . . . „tien gulden ès u me zoo'n vlooi brengt” . . . De boeredèmes en keukendèmes gichelen . . . De begenadigden op de stoelen mogen kijken door een vergrootglas, de kring eromheen in de lampebelichting . . . om niet te vergeten . . . ☼ „De voorstelling is ten einde, dèmes en heeren.” Wij schuifelen eruit, naar het vale gordijn . . . „O moeder, een plas!” mijn jongen grijpt mijn arm. In het schemerdonkere tentje kijken we: „jongen, het is een gootje van de markt”. ☼ Denk eens, we hadden gestaan op de stenen van ons marktje, ons eigen natgeregende marktje! Onttogen waren we aan de werkelijkheid. ☼ „Dèmes” . . . beleefd houdt de vlooiënvent de lap opzij — de wonderdeur der tooverwereld. Een oliebol brengt ons tot het nuchtere leven terug.

M. P. DIAMANT—DE VRIES.

EEN JAVAANSCH LANDWEG.
Naar de schilderij van Jan Poortenaar.

IN EN OM DE VORSTENLANDEN.

„A-A-L, menneerr!” (d.w.z.: al!klaar) roept, met zijn Indisch accent van neus-n's en lang rollende r's met zangerig aangehouden klinkers, uit den kring van gehurkte toeschouwers telkens de hooge stem van een Javaan. ☼ Hij volgt elke streep van den schilder, die daar met zijn model staat in de hooge, open voorzaal, de pendoppo, van de regentenwoning en bezig is de vage spinneweblijnen, waarmee hij zijn onderwerp een plaats op het doek aanwijst, tot een eersten opzet te preciseeren. Want dit teekenend stenografeeren wekt haast nog meer dan, later, het volschilderen van het geheele doek, de gespannen belangstelling van de kinderlijke naturen die leven in een land dat geen schilderkunst kent. Het is iederen keer een verrassing als de tuben opengaan, als het slapperige worstje van verf in zijn ongepte, zuivere kleur op het palet wordt uitgeknepen en samenkronkelt tot een glibberig puddinkje. En dan de talrijke kwasten en penseelen, platte en breede, fijne en ronde, die de gehurkte omstanders ook zoo gaarne eens ter hand nemen om ermede in de lucht een gebaar van er-mee-schilderen na te doen. Er klinkt reeds gegiechel, als die kluitjes geel en wit en rood vermengd worden en dan op het doek worden uitgestreken, ofschoon dat voor hen iederen keer hetzelfde is, maar de blanke verdoet er den meesten tijd aan. Doch het onverwacht verschijnen, en zoo soms met een puffend geluidje, van die glimnatte verfloddertjes uit de gaaf-glanzige tuben doet groot en klein grinniken en met wijzende vingers gieren. ☼ De kinderen, met hun bolle rijstbuikjes bloot, dragen soms niets om het bruine, gladde lijf dan een zilveren enkelband of een kettinkje met een amulet dat om de smalle lendenen bungelt. Zij krielen in het stofzand van het voorerf of kruipen tegen de treden op van den verhoogden vloer waar de ezel staat op den gladden bodem.

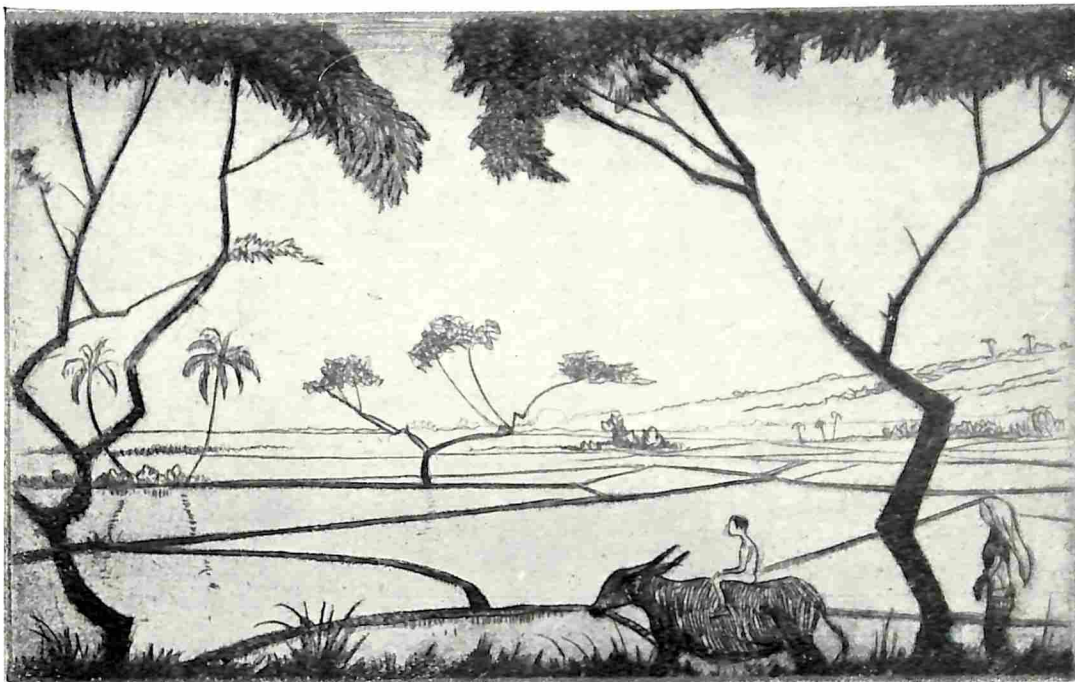
JAN POORTENAAR TUSSEN TWEE VAN ZIJN MODELLEN, TWEE JAVANEN, NEERGEZEGEN IN DE TYPISCHE OOSTERSCHE HOUDING VAN EEN BOEDDHABEELD, DE KNIËN LIGGEND OP DEN GROND — HUN HOUDING VAN RUST. DE BLANKE KAN HET ZOOVER NIET BRENGEN.

Telkens, als een onderdeel van de poseerende figuur is aangegeven, een kris-greep, een oor, een hand, dan schijnt 't hun klaar te wezen, en de eenige die een paar woorden Hollandsch machtig is laat zijn triomfkreet hooren, maar met zijn „a-a-l” — die afgrijselijke vertaling van het maleische „soedah”, door de halfbloeden in omloop gebracht — drukt hij toch ook tevens den angst uit, dat die toean er nu nog wel eens wat aan kon gaan veranderen, want het lijkt hem nu juist zoo erg precies goed te wezen. Tenminste, als bij een nadere beschouwing de „toean gambar”, de „meneer die de afbeeldingen maakt”, dit of dat nóg eens onderhanden neemt, klinkt zijn exclamatie steeds nadrukkelijker. Dat vindt de schilder maar half prettig, immers bij elken keer dwalen de oogen van zijn model den toeschouwerskring rond om op de gezichten te lezen, wat er toch wel aan den anderen kant van dat gespannen linnen van hem wordt „opgeschreven”. Want „schrijven” noemt de inlander doorgaans, bij gebrek aan een apart woord, dit den Mohammedanen verboden en geheel onbekende bedrijf. En daar het eenige, wat hij op dit gebied van afbeelding van de blanken leerde kennen, de foto is, die met een knipje op het toestel gereed komt, brengt ieder maal de uitroep ook bij het model kennelijk de vraag naar voren, of het nu eindelijk klaar is, heelemaal klaar; de foto doet het immers in een wip en nu is die toean al een kwartier bezig zonder ophouden. . . . ☼ Vraagt, na een poosje, een uit den kring of dit of dat détail er ook „op zal komen” en ziet hij het daarna verschijnen, dan klinkt weer het stereotiepe „a-a-l, ini” (dit) tot schrik van den schilder, die lichtelijk ongerust den graad van ongeduld in de oogen van het model tracht af te lezen. — ☼ Een land, waar overigens tijd geen rol speelt, eigenlijk niemand weet hoe oud hij is, men maanden-lang batik over een enkel kleedingstuk doch niemand zich zorgen maakt voor den dag van morgen, van de hand in den tand leeft van wat de natuur wel verschaft. Waar men zijn sierzin uitleeft in fijn-overwogen batikornamenten, scherp-markante wajangschimmen en houtornament, dicht als de Oostersche vegetatie besneden, alles sinds eeuwen onveranderd, vrij van onze jacht naar het nieuwe, dat dadelijk weer niet nieuw meer is, vrij van al onze krampachtigheid, nervositeit en eerzucht. ☼ Een land, waar niemand begrijpt, waarom een mensch zich zou aftobben met de afbeelding van hetgeen er om hem leeft, omdat dit er toch altijd weer opnieuw is, en allerminst beseffen kan, dat daarin eenig element van persoonlijkheid of gevoel zou kunnen steken, er niets van gelooven zou als men het hem vertelde en het nog oneindig veel sprookjesachtiger zou vinden, dat dit niet zoozeer in den zakelijken kant — voor koop en verkoop heeft de Oosterling een open oog — als in de zucht naar eigen bevrediging zijn oorsprong nam. ☼ Een land, waar al ons individueele streven een raadsel is, het gansche menschenleven nog dicht met de natuur verweven bleef: beide zijn schijnbaar gelijkmoedig, loom, apathisch, in wezen echter fanatiek, extatisch en explosief. ☼ Iederen dag op hetzelfde uur, met onontkoombare gelijkmatigheid, rijst de zonnena een iederen dag even korten strijd met de duisternis; gelijkelijk doet zij de oude blaren verdorren en wekt zij de knoppen tot nieuw uitbotten in onverbreekbare regelmaat. Iederen dag des jaars rijpen de vruchten der in 't wild groeiende

gewassen met eetbaar ooft, de rijstbouw gaat altoos door: op de naastelkaar gelegen sawah's wordt tegelijkertijd het zaad gezaaid in de bibit-bedden waar het jonge groen opspruit, de rijpe korrel gezameld en het jonge gewas uitgeplant of de karbouw trekt er den ploeg. Iederen dag dezelfde warmte, loom, zwaar, brandend, een half jaar zonder uitkomst. ☼ Valt eenmaal de regen, dan stort een machtige stroom onweerstaanbaar neer, menschen en dieren vluchten voor de ongebreidelde uitersten der natuur. Hoog, onvergankelijk, staan de vulkanen, onbewogen, maar dood en verwoesting bergen zij in hun zwijgend-dampende of schijnbaar rustige kraters. De bandjir komt, onvermoed, van de hooge bergen neer, breekt de boomen, verwoest den grond, spoelt gansche stukken uit de bergellingen mede en stort zich als een lawine van water, ontworfelde stammen en rotsblokken neder.

☼ In dit land is de muziek een echo van de geluiden der natuur, van het kabbelige haasten van het bevruchtende water, dat van de eene naar de andere der ongetelde sawah's spoedt en zich steeds bedrijvig verder begeeft, van het kwinkelen der vogels en sjirren der insecten, van het zachte ruischen des winds in de zware trossen van bladeren der wijd-uitwaaierende waringins, van het schuifelige, onbestemde ritselen der harde bladeren van den kokospalm en het knallende daveren van den donderslag. Het weder herhaalt zich tot in het oneindige, en zijn excessen doen dat eveneens. Deelde het klimaat zijn karakter mede aan zijn bewoners? Wie, die hun steeds in-dienatuur-leven heeft gadegeslagen, zal het kunnen betwijfelen? De inlander kent ons begrip „binnenshuis" niet, het volk zit en keuvelt, eet, baadt en slaapt langs den weg, de vreemde schilder staat met zijn model in de open pendoppo, waar de vogels in- en uitvliegen, al de rondslechterende dikbuikjes druk snaterend samenkomen, en de voorbijgangers, geamuseerd, neerhurken, rustig een strootje — de inlandsche cigaret — rookend bij discussies over het doel, dat van dit vermakelijke geval wel de kern mag wezen. ☼ Van dat buiten leven is de pendoppo zelf wel een typische illustratie. 't Is de ontvangzaal van vorsten en regenten en beoogt, beschutting te geven tegen het vallende en gevallen water van den tropenregen, overdadig als alles hier, een ware wolkbreuk. Dies heeft men den grond opgehoogd, volgens het beginsel dat in de terpen onzer voorouders werd toegepast in de destijds nog niet ingedijkte landen, terwijl boven dien verhoogden vloer een geweldig dak is uitgespannen, waarvan de randen ver oversteken en bijna horizontaal liggen, het middendeel echter steil en zeer hoog is. Het gansche gevaarte wordt door stijlen gedragen, muren heeft de pendoppo niet. De weinige wind dien men in Indië kent, laat men er vrij spel; aan de steeds gelijkelijk wegende warmte wordt op die wijze zooveel mogelijk tegemoetgekomen. ☼ In zijn uitwendigen vorm herinnert de pendoppo aan de hoog opgaande kegels met glooienden voet, die de vulkanen zijn, verheven boven het omringende vlakke land, dat het grootste deel van Java vormt. Zoo schijnt het, of de natuur niet alleen op de constructie der bouwkunst haar stempel zet, maar ook in den uitwendigen vorm een onbewuste stijl-eenheid te voorschijn roept. Trouwens, alles wat uit de handen komt van den inlander, die nog niet door Westersche aanrakingen uit zijn natuurlijk evenwicht is gebracht, ademt die onbewuste harmonie met de omgeving, welke bij ons zoo jammerlijk verloren is gegaan en die door geen van onze tallooze kunsttheorieën is te vervangen, hoezeer ze er bewust naar streven mogen. Als men pas de rijke ornamentvondsten van een batik of een weefsel uit Palembang of een der kleine Soendaeilanden heeft bewonderd, en men komt aan boord van een schip dat te midden dier eilanden vaart en door onze meestgeprezen kunstnijveren is ingericht en versierd, dan maakt hun wandbekledingsmotief wel een zeer anemischen indruk naast die sobere kleuren en figuren der inlandsche stoffen, die door een levend gevoel zijn voortgebracht. Onze

IN DE SAWAH'S.

Naar een droge-naald ets van Jan Poortenaar.

aesthetische verstandelijkheid, hoe verfijnd ze te werk mag zijn gegaan, legt het er geheel tegen af; die ongebreideld voortbrengende wereld heeft nergens iets met ons kil, cerebraal leven gemeen. ☼ Ook in de pendoppo treft, hoe de verhoudingen uit het gevoel zijn opgebloeid. Bij avond verdwijnen de hooge stijlen in een schemerige hoogte, doch bij dag wordt het genadelooze, schelle licht aan alle zijden binnengekaatst en in den blinkenden, marmereen vloer weerspiegeld. Want rondom de pendoppo is het ruime plein, het voorerf, waar de zon steeds blaakt. In den dag is onder het trotsche dak de plechtige ontvangst van hoog bezoek, het ceremonieel van een feestdag in volle hof-omstandigheid, des avonds speelt er de gamelan en komen uit de nu geheimzinnige, ritseelige duisterheid rondom de fijne figuren der jonge danseressen

JAVAANSCH E JONGEN.

Naar de schilderij van Jan Poortenaar.

glijden, die droomerig met vloeiende gebaren op het zachte tokkelrhythme heen en weder wiegen, uur na uur. Alle natuurgeluiden van den voorbijen dag weerklinken dan in de muziek, in de klare slagen der koperen metallophonen, in de aarzelende omspelingen van de tweesnarige viool, de rebab, in het dreunen van de gongs en het hooge snerpen van de soeling, de bamboefluit. Ook hier is de eenheid bewaard tusschen natuur en kunst, terwijl bij onze muziek alle natuurgeluiden een muzikaal-storende, vijandige taal spreken en dan ook zoo veel mogelijk buitengesloten worden. ¶ En den volgenden morgen is er weer dat vreemde geval van dien blanken schilder in zijn witte kleedij, een ongedroomd vertier voor al die zorgeloos in de loome warmte rondslenterende kinderfiguurtjes, welke al maar met hun donkere klankjes van gamelan-achtig Javaansch zachtjes babbelen. De gamelan-instrumenten staan dan weer stil in de overigens ledige ruimte met zijn glanzenden vloer; zij vormen met enkele, als verdwaalde, stoelen het eenige meubilair — typisch Javaansch overigens, want de stoelen zijn slechts voor blanken bestemd. De Javaan zit, naar de zede des lands, gehurkt, en zeker als een hooggeplaatste in de pendoppo aanwezig mocht zijn. ¶ Is het de zaal eens vorsten, dan is het hier dat de wajang-orang, (in 't Javaansch: wajang-wong) wordt gegeven: de uitbeelding door acteurs van de oude legenden des volks. Hoe nu óók weder de wajang met het leven der Javanen is verbonden, zien wij bij het tweede gedeelte van de vorstenwoning, de van de pendoppo door een smallen doorloop gescheiden galerij, die den naam van „peringitan” draagt. Als men nu weet, dat ringgit het Hoog-Javaansch is voor wajang, het voorzetsel beteekent: de plaats waar, en het achtervoegsel het hoofdwoord in den bedrijvendend vorm brengt, is het dus „de plaats waar de schimmenwajang wordt ver-toond”. ¶ De vloer van de pendoppo ligt even hoog als die van den peringgitan. Is de laatste in plattegrond een kleine, langgerekte vierhoek, de eerste heeft een groot kwadraat tot grondvorm. Bezien wij den bouw in bijzonderheden, dan blijkt de pendoppo-vloer uit een lagen buitenrand en een hoog midden-vierkant te bestaan, elk door treden toegankelijk, zoodat het principe van trapsgewijs hogere terrassen, dat men in den Boroboedoe aantreft, ook hier toepassing vindt. Op den buitenrand staan de laagste houten stijlen, soko laré geheeten, waarop een rondgaande architraaf rust, die de dakspanten draagt. Zooals wij reeds eerder opmerkten, is dit dakgedeelte bijna horizontaal. Op het hooge vloervierkant staan aan den rand de zwaardere soko gotjo, die ook hooger zijn, want het dak gaat nu steil naar boven. In het midden staan vier hoofdstijlen, de soko goeroe, hooger en rijker versierd met snijwerk en verguldsel dan alle andere; zij dragen een plafond en het bovenste gedeelte van het dak. De hellende spanten, die straalsgewijze naar de buitenste twee rijen stijlen loopen, dragen op hun beurt panlatten, die met sirappen zijn gedekt, tenzij de Hollandsche dakpan het landseigene heeft verdrongen, wat geen voordeel is . . . . Deze sirappen zijn vlakke plankjes van het hier zeer algemeene en goedkope djati-hout, welke als schubben over elkaar worden gelegd. De vier hoofdstijlen dragen horizontale balken, waarop weer andere rusten, die trapsgewijs vooruitspringen, waardoor dus plafond-caissons worden gevormd. Ook hier is meesten-

tijds een rijk snijwerk aangebracht, zoodat het geheel een waarlijk vorstelijk troonhemel vormt. ¶ Van de afmetingen van zulk een zaal geeft wellicht de mededeeling een denkbeeld, dat de grootste, die van het prinsdom Mangkoe-nagoro, duizend vierkante meters oppervlakte heeft, terwijl die in de kratons van Djocja en Solo maar weinig kleiner zijn. ¶ Na pendoppo en peringgitan volgt de „dalem”, de binnenzaal, welke eveneens een langgerekten grondvorm heeft en waar ook hooge stijlen het dak schragen. In het midden van den achterwand is het pronkbed geplaatst; tevens bewaart men er de „poesaka”, de heilige erfstukken, die voor een groot deel uit fraai bewerkte wapens, krissen, bestaan. Aan weerszijden van de binnenzaal bevinden zich de kleine slaapvertrekken, er achter ligt een achtergalerij die op de binnenhoven en tuinen uitziet; daarmede houdt het hoofdgebouw op. Overdekte paden voeren, links zoowel als rechts, naar de bijge-

bouwen, waar de stallen en koetshuizen, de keukens en badkamers, de provisieruimten en het personeel onderdak gebracht zijn. Wanneer men zich dit gansche complex voorstelt, omgeven door de reeds genoemde tuinen aan de achterzijde, door erven en beplantingen links en rechts en een groot erf vóór, alles door een muur van een paar meters hoogte omsloten, zal het duidelijk zijn, dat zulk een woning een imponeerenden omvang verkrijgt.

(Wordt vervolgd.)

JAN POORTENAAR.

Het Museumgebouw te Zwolle.

IN de geschiedenis der stad Zwolle wordt het huis aan de Melkmarkt, waarin thans zijn ondergebracht de vereenigde Musea van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis en van de vroegere Vereeniging tot bevordering der provinciale welvaart, het eerst genoemd in het jaar 1572. In dit jaar, zoo lezen wij bij Van Hattum, „Geschiednissen der stad Zwolle”, had de Stadhouder, de Graaf van Megen, in het begin van Januari een Staten-vergadering uitgeschreven. Den 7en Januari werd hij in het huis van den heer Ens, drost van Coevorden, door een ernstige ziekte aangetast, die hem dienzelfden nacht ten grave sleepte. ¶ Het hier genoemde huis Ens is het gebouw, dat op de volgende bladzijde is afgebeeld. De familie Ens liet het lange jaren zooals het in 1572 was; de hoofdingang lag toen echter aan de achterzijde, aan de z.g. Voorsterstraat, thans Voorstraat, tegenover de Drostensteeg. In den naam dezer steeg is nog de herinnering bewaard aan de vroegere bewoners van het huis, de Drosten van Coevorden. Door een poort kwam men eertijds op een voorplein, thans de tuin, dat toegang gaf tot een toren waarin de huisdeur zich bevond. Onder den achterkleinzoon van bovengenoemden heer Engelbert van Ensse, Johan, die het huis in 1634, na het overlijden zijner moeder, verkreeg, werden er verschillende veranderingen aangebracht. Hij liet links van het hoofdgebouw een bijgebouwtje oprichten, dat zooals op de afbeelding duidelijk is te zien, afgescheiden staat van het hoofdgebouw. ¶ Na de Ensse's ging het huis herhaaldelijk in andere handen over. In 1723 kwam het in het bezit van de oude regentenfamilie Everardus Podt. Toen werd het het statige woonhuis zooals ouderen onder ons het nog hebben

EEN REUS UIT EEN WAJANGSPEL.

Naar een droge naald ets van Jan Poortenaar.

gekend. Vooral in de tweede helft der 18e eeuw liet zij er vrij veel aan veranderen. Boven den gevel werd in rococo een bijzonder rijk lofwerk aangebracht, verschillende kamers werden verfraaid, o.a. werden in de tegenwoordige bibliotheekkamer de fraai gestukadoorde zoldering en de schoorsteen aangebracht. De hoofdingang werd verplaatst van de Voorstraat naar de Melkmarkt, waar een der ramen vervangen werd door een gebeeldhouwde deur. Na de familie Podt kwam het huis aan de familie Helmich naar wie het ook thans nog veelal wordt genoemd, en eindelijk vinden we het ingericht tot Rooms-Katholiek Ziekenhuis, wat het bleef tot 1905. Toen dreigde er gevaar. Het postkantoor, dat aan het huis Helmich grensde, eischte uitbreiding. Tot dit doel was het statige heerenhuis reeds door het Rijk aangekocht. Doch dank zij de hulp van verschillende oudheidkundigen, vooral aan dien van den heer F. A. Hofer te Hattem, bleef het monument van 16e eeuwse deftigheid gespaard. Op diens initiatief werd het gebouw door het Rijk aan de Vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis in gebruik afgestaan. J. G.

VORSTINNEN VAN FERRARA.

6) *Uit het Poolsch van*
KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.
LUCREZIA BORGIA. (Vervolg.)

DE vrouwen interesseerden zich hoofdzakelijk voor de Spanjaarden, die met Lucrezia medegekomen waren. In dien tijd gaven de Spanjaarden in de Romeinsche gezelschapskringen den toon aan en de Italiaansche hoffelijkheid onttaardde door hun invloed. Met het stijgen van de macht der Borgia's vermeerderde het aantal Spanjaarden, dat hunkerend naar baantjes en op winst belust naar Rome ging. Zelfs Spaansche hofdames kwamen in de mode; op straat en in gezelschappen hoorde men algemeen Spaansch spreken; men las Spaansche romans, reed paard à la spagnola, kleepte zich op zijn Spaansch en gebruikte allerlei Spaansche uitdrukkingen en benamingen.

De eerste de beste kramer of dienaar werd met „Don” betiteld. Tweegevechten kwamen om de haverklap voor. Voor Italië was dit overheerschen van het Spaansche element een bezoeking. De Spanjaarden stonden cultureel en zedelijk ver bij de Italianen ten achter. In hun eeuwenlangen strijd tegen de Mooren hadden zij weliswaar de hoffelijkheid en ridderlijkheid van dit ras overgenomen, maar dat was slechts uiterlijk; innerlijk bezaten zij hoegenaamd niet de deugden en de hooge cultuur van dit door hen overwonnen volk. Door den langdurigen geloofsstrijd waren hun bloeddorstige en beestachtige instincten bijzonder naar voren gekomen, zij verborgen die in den omgang echter achter uiterlijk goede manieren. De religie was bij hen een soort bijgeloof geworden, de eer was slechts een dekkleed voor wraak en vendetta, ware moraliteit was hun vreemd. Zij waren berucht om hun onzedelijkheid en om lage hartstochten. Hun uitheemsche galanterie trok echter de meeste jonge Italiaansche vrouwen aan, en een geruimen tijd gaven zij den Spanjaarden de voorkeur boven haar landgenooten. Het viel tijdens de

feestelijkheden te Ferrara op, dat Lucrezia's juffers „in ganzeorde” achter elkander reden, om hare costumes meer door de Spanjaarden te laten bewonderen, die zorgden steeds in haar omgeving te zijn om ze onbeschaamd te fixeren. Nadat de feestelijkheden afgelopen waren, keerden de gasten huiswaarts en slechts donna Adriana en eenige Romeinsche dames met haar gansche suite dachten niet aan vertrekken. Ercole I was dientengevolge wanhopig, want dit betekende, dat hij nu nog steeds vierhonderdvijftig personen en driehonderdvijftig paarden te onderhouden had. De voorraad levensmiddelen en voeder raakte tijdens de feestelijkheden reeds uitgeput, de last om een groot aantal gasten nog langen tijd te onderhouden werd dus ondragelijk. Ercole gelastte daarom zijn gezant te Rome, den paus te bewegen, Adriana naar Rome terug te roepen; de gewezen hofmeesteres van Lucrezia scheen het echter in Ferrara maar al te goed te bevallen, want zij ging pas in Mei naar huis terug. De huwelijksfeesten hadden vijftienduizend ducaten verslonden en de bevolking werd ontevreden. Het jonge paar nam zijn intrek in het Castel Vecchio, dat met zijn onderaardsche gevangenis en de talloze muggen, die boven de omringende slotgracht zwermde, als residentie niet bepaald aantrekkelijk was. De paus liet zich onderrichten of Lucrezia al dan niet gelukkig was en toen hij hoorde, dat Don Alfonso slechts overdag buitenshuis genoegens zocht, maar de nachten met zijne echtgenoot doorbracht, was hij tevreden. De beroemde chevalier Bayard, groot bewonderaar van Lucrezia, maakt in een zijner brieven melding van deze tevredenheid van den paus, eraan toevoegend, dat Alexander zich vol lof over Don Alfonso uitliet: „Il signor Don Alfonso, va a piacere in diverse loci come giovane, il quale, dice sua Santita fa molto bene”.

IV

Of Lucrezia geheel en al tevreden was met het gedrag van haar gemaal, is een andere kwestie, maar zij had ontzag voor Alfonso's sterke arm en wist, dat met hem

niet te spotten viel. Bonaventura Pistofilo, die jarenlang Alfonso's secretaris was en tevens zijn vertrouwde en biograaf, „il dotto, il fidele, il diligente segretario Pistofilo”, schrijft, dat de hertog een lang, frisch gebouwd man was, die veel van lichaams-oefeningen hield. Hij was scherpzinnig, zacht van karakter en leergierig. In zijn jeugd had hij Frankrijk en Engeland bezocht. Uitstekend muzikkenner, speelde hij mooi viool, maar vooral gevoelde hij zich aangetrokken tot ruitersfeesten en tot de jacht. Hij hield veel van paarden en zwom in de Po als een steur. Drukke gezelschappen waren hem onaangenaam, maar gaarne sprak hij met menschen uit den lagere stand, met bouwkundigen en werklieden, met wie hij veel te doen had, want hij liet veel bouwen, werkte ijverig aan de verbetering van 't geschut en deed veel voor de ontwikkeling der faiencenijverheid. Zelf zeer nauwgezet en rechtvaardig, verlangde hij ook van zijne onderdanen stipte eerlijkheid. De karaktereigenschappen van Alfonso, zooals Pistofilo ze uitbeeldt, vinden wij terug in het portret van den hertog dat zich in de galerij der d'Este's te Modena bevindt en een

Foto C. Steenbergh.

HUIS AAN DE MELKMARKT TE ZWOLLE, THANS
MUSEUMGEBOUW.

copie is van Titiaan's schilderij. De hertog, een krachtig, breedgeschouderd man, met een langwerpige gezicht en vollen baard, steunt met zijn rechterhand op een kanon, wellicht een van zijn drie beroemde geschutstukken: „Giandiavolo”, „Terremoto” en „Giulia”; het laatste gegoten met het metaal van een geweldig standbeeld van Julius II, een werk van Michel Angelo, dat de Bologneesche bevolking, uit haat tegen den paus, den 30en December 1511 tijdens de revolutie stukgeslagen had. De tijdsomstandigheden maakten het voor Ferrara zeer noodzakelijk zulk een vastberaden en krachtig heerscher te bezitten. Niet minder dan drie pausen: Julius II, Leo X en Clemens VII stelden zich achtereenvolgens ten doel de eenheid van 't Ferrarische rijk te ondermijnen, de eerste door geweld, de beide laatsten door trouweloosheid en intriges. De toestand was dus uiterst moeilijk, want het was niet voldoende zich tegen de pausen te verdedigen, er moest ook aansluiting gezocht worden bij een van de twee Europeesche potentaten, den koning van Frankrijk of dien van Spanje, die onderling steeds met elkander over hoop lagen. Het was dus een ware zwaarddans. Alfonso heeft van alles doorgemaakt; er zijn tijden geweest, dat hij Modena, Reggio en Polesina kwijt was, dat hij onder den banvloek stond van Julius II, dat de pest schrikbarend onder de bevolking woedde en aardbevingen het volksvermogen vernielden. Zelf werd hij, tijdens den slag bij Bastia, in het voorhoofd door een steen getroffen, die door een schot uit zijn eigen kanon uit den grond werd gerukt, en voor dood opgenomen. Wel zwaar waren de tijden, toen de hertog bij Jacomo d'Ambrogio, bankier te Verona, voor vierhonderdvijftig lire, 2883 medailles moest verpanden, die zijne voorouders verzameld hadden, en daarna ook de sieraden van Lucrezia verpand moesten worden. De dappere Alfonso hield echter stand en bood aan allen tegenspoed het hoofd; hij verdedigde zich met succes tegen de pausen, won den gedenkwaardigen slag bij Ravenna (11 April

1512), loste zijne schulden af en maakte de medailles en sieraden weer vrij, nam de verloren landen weder in bezit en liet het dus hereenigde Ferrara aan zijn oudsten zoon Ercole II, in 1534 na, na lang en zonder twijfel uitstekend geregeerd te hebben. Het is te begrijpen, dat het Alfonso in zijn werkzaam leven aan tijd en lust ontbrak, om zich ook met de literatuur bezig te houden, te meer daar hij zich uit aangeboren neiging tot de plastische kunst, de architectuur en schilderkunst aangetrokken gevoelde. Daarentegen heeft Lucrezia in rustige tijden veel voor de letterkundige beweging gedaan en in haar tijd behoorde het hof te Ferrara in dit opzicht tot de meest beroemde centra van Italië. Van Lucrezia ging een zeer bijzondere bekoring uit: haar geheele omgeving was op haar verliefd, en de geleerden, wier aantal in Ferrara groot was, bezongen hare deugden en haar verstand in Latijnsche en Italiaansche verzen, natuurlijk om haar te behagen maar ook wel degelijk met oprechte gevoelens. Met hare goedheid en hoffelijkheid heeft zij allen tegenstand overwonnen; slechts Isabella van Mantua bleef onverzoenlijk en Lucrezia kon ondanks de moeite die

zij zich gaf haar sympathie niet winnen. Zoo schreef Lucrezia kort na haar huwelijk (14 Mei 1502) aan de markiezin van Mantua, dat zij gaarne haar marmerbuste zou willen bezitten en haar daarom verzocht voor den Romeinschen beeldhouwer en goudsmid Gian Giacomo, die juist te Ferrara was gekomen, voor dit doel te poseeren. Of er ooit met het maken van deze buste is begonnen, weten wij niet, maar de relatie met den Romeinschen tweederangskunstenaar nam een minder prettig einde, want de goudsmid-beeldhouwer stal een jaar later twee van Lucrezia's kostbare steenen, een robijn en een diamant, en vluchtte naar Mantua, waar men hem evenwel niet kon grijpen. Onder de bewonderaars van Lucrezia behoorde ook de oude Tito Strozzi. In zijn epigram bekent hij vol teederheid, dat Lucrezia's verschijning wederom een machtig gevoel in hem doet ontstaan, en dat hij als geboeid aan hare voeten ligt

hoewel hij reeds bejaard is en de liefde al lang vergeten had. Haar beeltenis is weliswaar door een meesterhand geschilderd, maar menschelijke kunst vermag niet hare goddelijke schoonheid weer te geven. Om haar linkerarm draagt Lucrezia een armband in den vorm van een slang; indien een slangebeet, zooals men zegt, een ontzettend verlangen doet ontstaan, zoo is volgens den dichter, deze armband een symbool vol beteekenis. Bewust van haar deugd en reinheid behoeft de hertogin de bijtende haterlijkheid niet te vreezen, want in haar zijn alle pracht van den hemel en de aarde vereenigd. Wie haar niet gezien heeft, is betreuenswaardig, maar wie haar wel ziet, zal geplaagd worden door eeuwige liefdespijnen. Niet slechts de vader, maar ook Strozzi's zoon, Ercole, verafgoodde de betooverende vorstin. Ercole, hoewel mank, was toch bij de vrouwen gezien en zijn houding tegenover Lucrezia begon zelfs bij Alfonso wantrouwen te wekken. Het schijnt, dat Lucrezia den jongen Strozzi een roos geschonken had, waarop zij een kus drukte, met het gevolg, dat de dichter

een epigram schreef vol vurig verlangen. (Wordt vervolgd).

NOG EENS „DEUVEKATER”.

Ter aanvulling van hetgeen de heer Francken in „Buiten” van 15 Oct. j.l. schrijft, moge het volgende dienen. Reeds Kiliaen vermeldt in zijn „Etymologicum” dit gebak als „libum quod natalitiis Christi datur”. Intusschen werd met den naam Deuvekater niet zelden een geschenk aangeduid dat in iets anders dan brood bestond, blijkens hetgeen Reym in Hooft's „Warenar” zegt: „Ik win nou vijf gulden's jaers en ien paer nuwe klompen tot men deuvekater”. Zooals ik in mijn „Mozaïek” — zie 4den druk bladz. 60 vlgg. — heb vermeld, zijn er verschillende afleidingen van het woord geve van „deux fois quatre” d.i. tweemaal vier stuivers, is niets dan volksetymologie. En, immers, wij hebben hier te doen met een afstammeling van den Jul-Kâkr of Jul koek der ouden. Nog zij er op gewezen dat op een gevelsteen in de Stooftsteeg te Amsterdam zoo'n Deuvekater te zien is. F. W. DRIJVER.

ALFONSO I D'ESTE. COPIE NAAR TITIAAN DOOR DOSSO DOSSI IN DE OUDE PINAKOTHEEK TE MUNCHEN.